

2021-01-26

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr VDN 2021/4

Val- och demokratinämnden

Motion - Åtgärder för ökat valdeltagande

Motion den 12 oktober 2020 från Amanda Sandholm mfl (V)

Förslag till beslut

Val- och demokratinämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut:

Kommunfullmäktige noterar att det pågår och planeras flera aktiviteter i kommunen som uppfyller intentionerna i motionen.

Kommunfullmäktige anser med detta motionen besvarad.

Sammanfattning av ärendet

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige ska ge val- och demokratinämnden i uppdrag att genomföra åtgärder för ett ökat och mer jämlikt valdeltagande inför de allmänna valen 2022

Intentionerna i Vänsterpartiets motion är positiv och överensstämmer i stort med val- och demokratinämndens pågående samtal och planering. Det finns några förslag och exempel i Vänsterpartiets motion som varit uppe tidigare och som inte bedömts genomförbara, som olika typer av valinformatörer. Däremot så ligger övriga exempel och förslag helt i linje med reglementet för nämnden och det arbete som val- och demokratinämnden nu bedriver. Det arbetet syftar till att fler kan göra sin röst hörd, kan delta i debatter, lämna förslag och förhoppningsvis även gå och rösta.

Under senare delen av år 2021 och fram till valet 2022 kommer val- och demokratinämnden att behöva lägga större delen av sitt arbete är på sin främsta uppgift att vara lokal valmyndighet enligt Vallagen 3 kap 3 §.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige ska ge val- och demokratinämnden i uppdrag att genomföra åtgärder för ett ökat och mer jämlikt valdeltagande inför de allmänna valen 2022. Åtgärderna ska särskilt syfta till ett ökat valdeltagande i de kommundelar där det är lägst. Se bilaga 1.

I motionen nämns, som ett led i detta, följande exempel:

- Utse valinformatörer eller valmobilisatorer

- Bjuda in föreningar och studieförbund till samtal om hur man kan arbeta för att stärka demokratin och öka valdeltagandet
- Bjuda in skolor till planering inför valet
- Utbilda samhällsinformatörer, särskilt i de grupper man vill nå
- Tillhandahålla lättillgängliga vallokaler och lokaler för förtidsröstning

Enhetens utredning och bedömning

Före det senaste valet 2018 hade Nacka en valnämnd med uppdraget att vara till att vara lokal valmyndighet. I det ingår att planera och genomföra ett rättssäkert, tillgängligt och effektivt val. Att genomföra aktiviteter för att höja valdeltagandet för vissa grupper eller i vissa områden ingick inte i detta uppdrag. Frågan om valnämndernas eventuella uppdrag att verka för att öka valdeltagandet diskuterades ett antal gånger vid nätverksträffar med länets valansvariga och med länsstyrelsen. Det fanns en stor samstämmighet att valnämndernas ansvar var att ha tydlig och korrekt information om valet men inte ansvar för att höja valdeltagandet. Ansvaret att motivera människor att välja ligger på de enskilda partierna.

För att stärka tillgängligheten och underlätta för personer att rösta genomfördes redan till valet 2018 och 2019 ett antal åtgärder. Dessa åtgärder finns kvar och förslås förstärkas.

- Förtidsröstning med generösa öppettider och tillgängliga lokaler i alla kommundelar.
- Ambulerande röstmottagare – röstmottagare som kommer till väljaren för att ta emot väljarens röst i hemmet, på sjukhus eller liknande. Nacka kommun hade vid valet 2018 och 2019 en generös hållning till dem som uttryckte behov av ambulerande röstmottagare och upplevde att de inte själva hade möjlighet att ta sig till röstnings- eller vallokal.
- Särskild förtidsröstning anordnades vid kommunens samtliga särskilda boenden för äldre. Vid 2022 års allmänna val finns planer på att utvidga till ytterligare ett antal platser, såsom andra institutioner samt gymnasieskolor. Genom att genomföra särskild förtidsröstning vid gymnasieskolor nås förstagångsväljare som är en grupp med lågt valdeltagande.
- Lånat ut valurnor och valskärmar till skolor i kommunen som vill genomföra valaktiviteter i skolan under valår.

Efter valet 2018 inrättades Val- och demokratinämnden (VDN) i Nacka kommun. VDN ersatte då den tidigare valnämnden. I det nya reglementet för VDN lade man till en ny punkt, 2§ B: "Val- och demokratinämnden bevakar demokratifrågor i kommunen och arbetar för att utveckla och fördjupa den demokratiska processen gentemot Nackaborna". I och med den nya punkten har VDN:s uppdrag breddats jämfört med att "bara" vara lokal valmyndighet. Uppdraget som lokal valmyndighet är dock fortsatt den absolut viktigaste delen i nämndens uppdrag och är strikt reglerad i Vallagens 3 kap 3 §.

I sin roll att bevaka, utveckla och fördjupa de demokratiska processerna har nämnden genomfört flera aktiviteter. Två forskare har deltagit och givit syn på frågorna.

Företrädare för Faluns kommun respektive Järfälla kommun har bidragit med sina erfarenheter av att arbeta med demokratifrågorna i en utpekad nämnd. Detta måste ses i relation till att alla nämnder har uppdrag att arbeta med dialog med nackaborna. Utifrån dessa inspel har arbetar nu nämnden med flera uppdrag för att utveckla de demokratiska processerna. Ett är hur arbetet med medborgarförslag kan utvecklas och bli effektivare ett annat är politikercaféerna innan fullmäktiges sammanträden. Att aktivera gymnasierna i de demokratiska processerna och att ordna med förtidsröstning på de större skolorna är också ett förslag som nämnden kan arbeta med.

Intentionerna i Vänsterpartiets motion är positiv och överensstämmer i stort med val- och demokratinämndens pågående samtal och planering. Det finns några förslag och exempel i Vänsterpartiets motion som varit uppe tidigare och som inte bedömts genomförbara, som olika typer av valinformatörer. Däremot så ligger övriga exempel och förslag helt i linje med reglementet för nämnden och det arbete som val- och demokratinämnden nu bedriver. Det arbetet syftar till att fler kan göra sin röst hörd, kan delta i debatter, lämna förslag och förhoppningsvis även gå och rösta.

Ekonomiska konsekvenser

I val- och demokratinämndens budget finns visst utrymme för att anordna aktiviteter utöver vad som stipuleras som valnämnd. För 2021 räcker de pengarna.

Konsekvenser för barn

Information till och aktivt deltagande av Nackaborna i den demokratiska processen är en viktig beståndsdel i en demokrati. Alla aktiviteter som uppmuntrar till det och som får fler att delta i debatter och lämna förslag till våra politiker gynnar även våra barn. En annan viktig del är den information och utbildning som skolorna ger barn och ungdomar i demokratifrågor.

Handlingar i ärendet

Bilaga 1: Motionen från Vänsterpartiet

Mats Bohman
Trafik- och fastighetsdirektör
Stadsledningskontoret

Anders Fredriksson
Enhetschef
Juridik- och kanslienheten